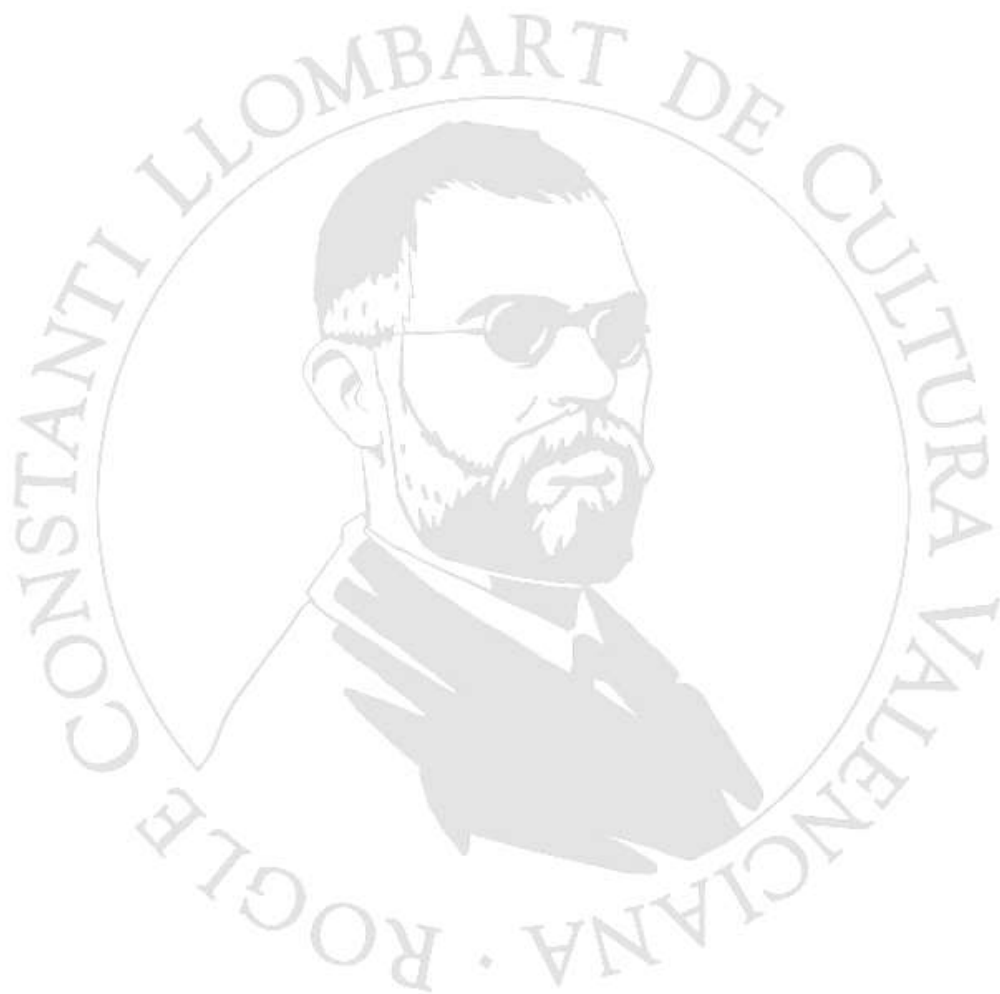

El territori valencià

Salvador Martínez Company

Giner de 2015

Portada: Reproducció del mapa del Regne de València que Antoni Josep Cavanilles publica en la seua obra *Observaciones sobre la Historia Natural, Geografía, Agricultura, población y frutos del Reyno de Valencia (1795-1797)*.

El territori valencià

Salvador Martínez Company

Introduccio aclaridora

Vaig iniciar est estudi casi per casualitat. Al poc de començar me doni conte de lo poc que hi havia sobre les qüestions que anem a tractar. Despuix de la publicacio de diversos articuls, en prou d'exit, alguns valencianistes m'han facilitat mes informacio. Per tant, este es un treball no definitiu, obert a noves aportacions que, sense dubte, l'han d'enriquir.

El treball s'estructura en tres parts, la primera tractarà sobre l'història de les fronteres del Regne de Valencia, la segona sobre l'organissacio del territori, i la tercera sobre qüestions relacionades en la toponimia.

1. Breu història de les nostres fronteres

Existix l'idea de que el marc territorial que hem ocupat i ocupem els valencians ha segut sempre el mateix, lo qual es totalment incorrecte. Pero hi ha una qüestio que me pareix important destacar, si no som conscients de que varem ser grans, es impossible que tingam consciencia de que nos estan arraconant i de que si no reaccionem l'identitat valenciana desapareixera definitivament.

El doctor en arqueologia Miquel Ramon Martí Matias afirma que el naiximent del Regne de Valencia data de l'epoca visigoda. Segons ell, quan el rei Leovigilt, fugint del seu fill Ermenegilt, que el volia matar per a coronar-se rei, arribà a l'ultim reducte de l'Imperi Bizanti, el declarà Regne. Estem parlant, evidentment de Valencia.

Afirmar categoricament quin era el territori del nou Regne es a totes llums una temeritat, per lo difus que era el concepte *frontera* en aquella epoca i per lo que variaven els llimits territorials. No obstant, i per tal de poder fer-nos una idea, el territori valencià estaria comprés entre l'Ebre i la serra de Mariola-Bernia (es possible que anara mes llunt, tal i com ho demostra el territori del rei Llop).

De tota manera, sí que existix una idea concreta, puix quan Jaume I intenta ocupar lo que ell diu "Regne de Valencia" sí que sap quin territori conquistar i quina zona ocupar. Evidentment el projecte conjunt quedarà inacabat a la seua mort, degut als multiples conflictes en Castella que li impedixen fer la seua ocupacio d'una manera rapida, i hauran de ser els seus fills els qui completen el seu projecte i tanquen el territori per la seua frontera sur. De fet, Jaume I, quan dellimita el territori, ho fa en espera de que els seus fills completaren posteriorment la rubrica primera dels Furs en els nous territoris afegits, la qual replica parla "Del terme del Regne e de la ciutat de Valencia", que comença de la següent manera: "Aquests son los termens del Regne de Valencia: del canyar de Uyldecona, que es riba la mar, axi com va lo riu ensus, e passa per la Cenia, e ix a Benifaça, e roman Benifaça en el terme del Regne de Valencia. E Morella ab sos termens, axi com parteix ab Montroig; e ix al riu de les Truytes, que es prop la Gleziola, e axi

com va a Arçedo e Aledo, los quals son dins del dit Regne. E axi com va a la Mosquerola, e de la Mosquerola a Mora...”

El 12 de febrer de 1009 naix el Mamlaka Balansiya, que significa literalment Regne de València. Mubarak, davant la guerra civil que se vivia en aquell moment en Al-Andalus, decidí proclamar l'independència. Esta volta sí que se sap que el regne abarcava des de Tortosa fins a Requena i Elda, però només 50 anys més tard també inclouria Murcia.

Posteriorment el rei Jaume I va conquerir el Regne aragonesa de València i va incloure el Regne de Denia i el de Murcia, encara que posteriorment cedi el regne murcià a Castella per la firma del Tractat d'Almizra el 1244. Com que Castella va incomplir el tractat, Jaume II l'any 1300 pren per tercera volta el Regne de Murcia i, com els anteriors, el va incloure en el Regne de València. Finalment el 1304 se firma el Tractat de Torrellas i el 1305 el d'Elig en els que es van acabant de perfilar les fronteres valencianes fins que en 1310 el Regne de València cedí part del seu territori sur. La frontera sur del Regne de València patirà petits canvis des d'aquell moment (bàsicament la segregació de Jumella i Capdet)

No obstant, l'influència valenciana va ser tremendament important, i la trobem en el “panocho”, dialecte del castellà que se parla en el territori de l'antic Regne de Murcia (prou més gran que la Regió de Murcia actual) i que és una mescla de valencià i castellà. Com a exemple posarem un petit llistat de paraules que s'utilitzen allí normalment: abocar, amerarse, ansa, arrapar, baladre, bambolla, bolchaca, cagarnera, calfarse, camal, capolar, charrar, chulla, corcar, correntia, cuco (cuc), destrio, embafar, embolicar, esclafar, forado, forca, fuchina, grandaria, guipar, magraneta, mamprendre, mocar, paraula, pigota, porchada, puncha, quijal (quixal), rebuche, remor, rogle, rosegar, rujiar (arruixar), rustir, surero, taca, terretremo, tongada, trespòl, veta....

També en la toponímia podem trobar noms com: Isla Grossa, Corvera, La Ñora, El Palmar, Sangonera, Isla Plana, Calarreona, etc. Però a on més similituds es troben és en els

linages, aixina son multitud els Arnao, Barberán, Capel, Cerdán, Durante, Palao, Puche, Pujalte, Reverte, Riquelme, Miralles, Amorós, Ballester, Carbonell, Nogués, Soler, Virgili... No cal recordar també que la casa típica de Murcia es la barraca, el traje típic du “zaragüelles” o que tenen el seu “Tribunal de les Aigües”, el *Tribunal de los hombres buenos*.

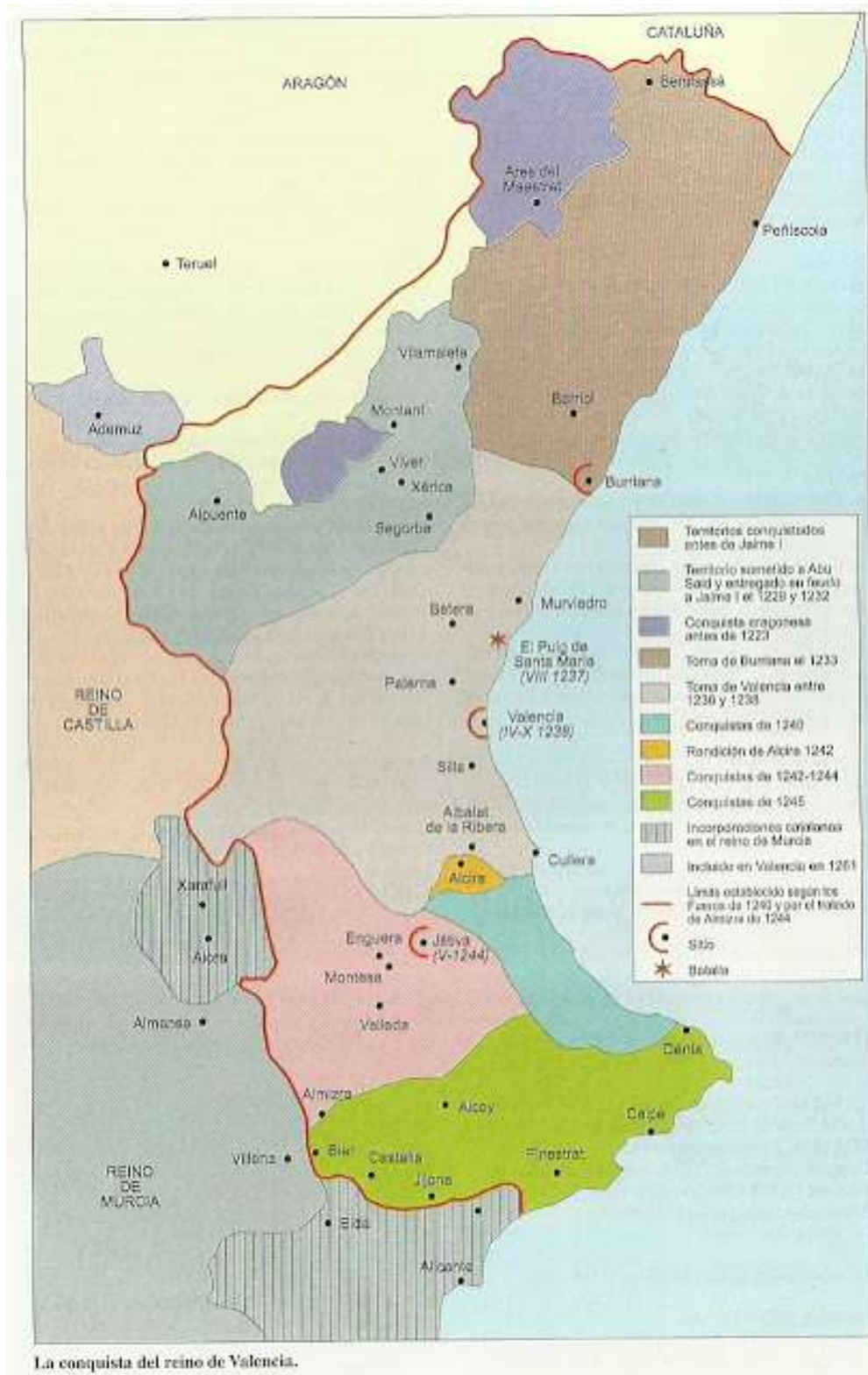

Pero també hi ha alguna cosa totalment desconeguda per a la major part de la gent, i ja no dic dels valencians en general. El conflicte que hi hagué entre el Regne de València, el Regne de Arago i Catalunya per a establir les seues fronteres.

Valentiae regni, olim Contestanorum si Ptolemaeo, Edetanorum si Plinio credimus, 1584.
Primer mapa impres del Regne de València

En molts mapes podem veure com entre el Regne de València i el d'Aragó hi ha una zona "no adscrita" per denominar-la d'alguna manera. Aço se deu a que els Furs de València estableixen els límits a partir del riu Alventosa que uniria aproximadament Olocau del Rey en Ademus, mentres que el terme de Terol tenia assignat terreny fins a unes altres fites. Independentment d'això, fins a la provincialisació de 1833 el terme d'Ademus estava connectat al del restant del Regne i no era un "raco".

Cas a banda es Requena, que ha format part del Regne de València i del de Castella intermitentment, lo qual els ha donat una personalitat pròpia tan particular. Requena passà a ser castellana en 1257, tornà a ser valenciana en 1369, castellana en 1372, valenciana una altra volta en 1467, castellana en 1833 i, finalment, valenciana en 1851. Es necessari recordar que la sort de Requena ha seguit la de tota la comarca, ja que durant segles els actuals municipis d'Utiel, Caudete de las Fuentes, Venta del Moro, Fuenterrablos, Camporrobles, Villargordo del Cabriel i Mira (Conca) eren part del terme municipal de Requena. Es dir, tots els pobles de la comarca de L'Altipla, a excepció de Sinarcas y Chera, que sempre han segut valencians.

No se pot afirmar que un municipi es valencià per haver format part del Regne de València en el segle XIII, però això no significa que no hi haja municipis molt vinculats a València dels quals hi hauria que reivindicar la seua valenciania. Estariem parlant bàsicament de El Castell (pedania del municipi català d'Ulldecona), Arcos de las Salinas (Terol), Abejuela (Terol), Santa Cruz de Moya (Conca), Mira (Conca), Capdet (Albacete) i les pedanies de l'àrea murciana de parla valenciana d'El Carche que són: en Yecla, El Rapay; en Jumella, l'Alberquilla, la Canyada del Trigo, la Raja, la Sarsa, la Torre del Rico; i en Favarella, La Canyada d'Alenya, el Collado dels Gabriels i l'Ombria de la Sarsa. En qualsevol cas s'hauria de deixar la porta oberta a que aquells municipis que han format part del Regne de València en algun moment de la seua història, puguen tornar a València. I fer açò llegalment i en naturalitat.

2. L'organització del territori valencià

L'organització política i administrativa del territori valencià ha segut durant segles motiu de discussió. En l'actualitat se dona per sentat que sempre va ser com es ara, degut principalment a l'oblit de la nostra història, auspiciat per obscurs interessos. Com qualsevol nació en un mínim de territori, necessita una organització, i en el present treball es posa de manifest la necessitat de reobrir el debat per part dels valencians.

2.1 L'oblidada problemàtica dels termes municipals

Es molt important fer una revisió sobre els termes municipals. En alguns casos trobem que els termes d'alguns pobles són producte d'un repartiment migeval que encara no ha variat,

inclus es donen situacions en les que hi ha pedanies que son mes grans que el mateix poble al qual pertanyen.

Podem trobar fins a vintisset municipis que tenen el seu terme partit geograficament en distintes parcelles separades entre si (Xativa arriba a tindre'n vintisis), com a conseqüència de lo comentat anteriorment, resulta del tot il·lògic que un poble tinga casi tot el terme en una comarca, rodejat d'uns pobles, i un tros de terme en una atra comarca, rodejat d'uns atres pobles.

En unes atres ocasions els termens no s'ajusten a la realitat vixcuda per la gent, com per eixemple passa en Mislata i en Chirivella, a on el nou traçat del Turia ha partit en dos els termens municipals d'estes localitats de tal manera que hi ha un barri de Chirivella al costat de Mislata i al revés, sent barris practicamente abandonats pels respectius ajuntaments; o com ocorre en Alaquas i Aldaya a on hi ha finques que estan construïdes just en la llinea divisoria dels dos

La llinea roja que hi ha en mig de la foto marca la separacio entre els termens d'Alaquas i Aldaya.

termens, quedant a cavall entre els dos, en la problematica que aço supon per als seus habitants en quant a adscripcio, servicis, pagament de tributs, etc.

Per una atra banda es poden trobar casos com el de la Vall de Gallinera, format per Benirrama, Beniali, Benisiva, Benitaya, La Carroja, Alpatro, Llombay i Benisili, en la que Beniali es la capital i a on cap nucleu de poblacio te el nom del municipi. Casos com el de Requena, que te 814,2 km² de terme i vintinou pedanies. Tambe casos com Barbarroja, una pedania del municipi d'Oriola en la qual encara se parla valencià, situada a mes de quaranta quilometros de dita ciutat, en un troç de territori oriolà separat geograficament del restant del terme, entre la serra de Crevillent i la d'Algayat.

Mencio a part mereix el cas de municipis com Loriguilla, Domeño i Tous, a on degut a la construccio d'infraestructures hidriques se traslladà el nucleu de poblacio a molts quilometros de distancia dels seus termens originals, deixant grans parcelles practicamente sense administracio local.

La llogica d'un poble, una parcela -terme-, un municipi, un ajuntament no se complix tan a sovint com pareix. En una parcela diferent de la principal els servicis basics son cars per als ajuntaments i deficients per als usuaris. Diverses han segut les autonomies que han fet plans autonòmics de fites per tal de solucionar el problema, i en Valencia tambe s'hauria de fer.

2.2 Antecedents històrics de la provincialisació

Des de la seua creació en 1822 i la seua reafirmació en 1833 les províncies han segut un element distorsionador de la societat del Regne de València. La missió de les províncies era aplicar l'experiència francesa de valdre's de la divisió provincial per tal de dissoldre el "*esperit de província anterior*". Javier de Burgos, u dels pares del pla de provincialisació, afirmà que este era "*una de les coses mes importants a l'objectiu de suprimir els noms d'Arago, Catalunya, Navarra, (...) i totes les demes que duguen en si perill de rivalitat o de preferir l'amor del districte en que naix al de la verdadera patria de la qual calitat no te ni pot tindre una província, siguen solament un membre del cos de l'Espanya mare*". Alguns historiadors la varen definir com "*una operació centralista que pretenia trencar els teixits humans tradicionals i potenciar el paper absorbent de les capitals polítiques*". La divisió provincial ha segut una ferramenta que, indissimuladament, ha intentat acabar en la personalitat valenciana, dividint al poble valencià en *castellonenses, valencianos* i *alicantinos*.

Donat que els Furs, que prohibien la divisió del Regne, havien segut derogats en 1707, i en base a la nova realitat, se crearen les diputacions, que han fet un gran treball per tal de trencar l'unitat de la Patria Valenciana. El trencament de la nació en tres parts ha supost que en Alacant i en Castello afirmen que ells no son valencians, ells son *alicantinos* o *castellonenses*, respectivament, ya que *valencianos son los de la provincia de Valencia, nosotros somos de la comunidad* (no se sap quina) o encara pijor, com quan parlen del Regne com a *ámbito provincial*. I es que lo primer que s'ha consegut es donar l'imatge de que els únics valencians son els del Cap i Casal, els del restant de la província, ho son un poc menys, i els de la *Comunidad* ho son com a premi de consolació. Llitteralment, ells no haurien de ser valencians sino *comunidadvalencianenses*.

2.3 Les comarques valencianes

Els valencianistes sempre hem defes la necessitat de resucitar la divisió natural del Regne, les comarques. Encara que mai han tengut un reconeixement oficial, sempre han existit d'una manera oficiosa. Comarca es relaciona directament en el verb comarcar, es dir confinar, i per tant fa alusió a frontera, proximitat, immediatea, llimit entre pobles. Una comarca no es ni mes ni manco que una area d'influència, un conjunt de pobles que, per qüestions de proximitat, de similitut cultural o senzillament perque necessiten els servicis que tenia una ciutat, han tingut una relació mes estreta que en els altres pobles de la nació.

En moltes ocasions una comarca es una unitat de caracter geogràfic (una vall, una foya, una plana...), i també es freqüent l'identificació en un territori històric (un marquesat, un comtat, una tinença...). Es en definitiva una extensió de territori en una unitat de vida col·lectiva, de forma que la comarca es una unitat orgànica i funcional.

Mentres estes pressions foranes intenten canviar la nostra història i nos introduïxen la seua llengua, la majoria dels polítics valencians, sense apreciar l'importància d'estes qüestions i per culpa de la mentalitat centralista que no han abandonat mai, tan distant dels interessos valencians, han donat a les nostres institucions el mateix sistema d'actuació equivocada que des de Madrid sempre nos han donat a nosatres, es dir, centralisme. Es normal que les comunitats castellaneres ho facen, ya que allí es una qüestió cultural, i que en unes altres, com per exemple Arago, a on mes de la mitat de la població viu en la capital també ho facen. Però València ciutat i la seua area metropolitana només tenen un vint per cent de la població total del Regne i esta situació es, per tant, inassumible, per lo que la comarcalisació supona una millor distribució dels servicis públics.

2.3.1 L'importància de la comarcalisació

Si la provincialisació ha suposat la divisió del Regne en tres parts, la comarcalisació és el mig més adequat del que disposem els valencians per tal d'acabar en ella, a més que enforteix l'estructura front a especulacions exteriors. Les ciutats de Castelló de la Plana i Alacant, pel fet de ser capitals de *provincias españolas*, han acaparat totes les inversions i l'interès de les administracions, lo que ha potenciat moltíssim el seu natural desenvolupament. Per tant, s'ha deixat de banda unes altres ciutats històriques i importants de la nostra nació, com Alcoy, Elig, Morvedre, Sagorop o Gandia. La creació de les comarques no és, ni més ni manco, que el buidat de continguts de les competències administratives, sanitàries i educatives que ara se fan des de les capitals provincials (diputacions i delegacions de govern, principalment). En els anys xixanta del passat segle les capitals provincials eren pràcticament les úniques ciutats que contaven en hospitals, instituts i uns altres servicis que, a poc a poc, han anat ampliant-se a uns altres llocs. Açò suposa reequilibrar les estructures i fomentar l'igualtat d'oportunitats entre tots els ciutadans de la Patria Valenciana.

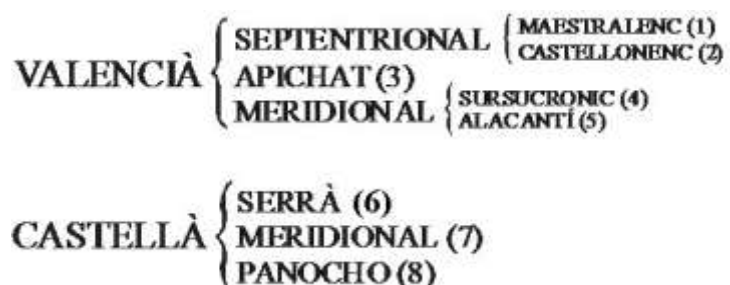
Actualment la Generalitat disposa d'edificis grandiloqüents en el Cap i Casal i en les seues delegacions de Castelló i Alacant, a on els ciutadans s'han d'arrimar per a fer qualsevol tramit administratiu. La comarcalisació, en la pràctica, supondria que en totes les comarques hi haguera un jutjat, un centre de salut, una comissaria, etc. Mentres, en la capital estarien les centrals de les conselleries en seues més chicotetes i dinàmiques. La comarcalisació no és una descentralisació cap als ajuntaments, sino una divisió purament administrativa que arriparia el govern dels valencians a tots els valencians, i la millor forma d'unir i cohesionar als valencians és que totes les comarques tinguen la mateixa importància. I tots els valencians siguen i estiguen al mateix nivell a tots els efectes. Tots som valencians de primera.

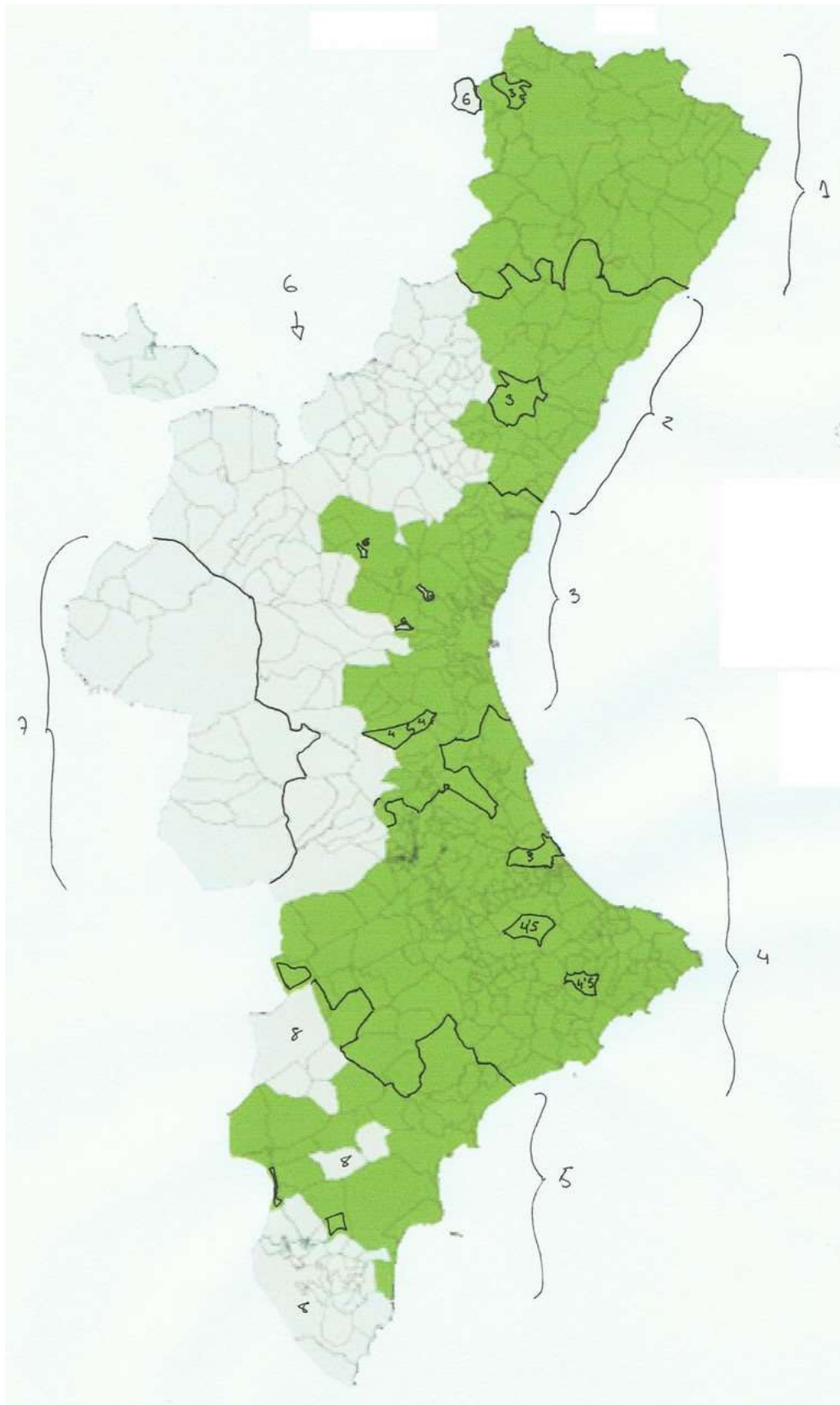
2.3.2 Propostes de comarcalisació

Com que no han segut reconegudes mai de manera oficial, no hi ha un "mapa comarcal històric" que reivindicar, encara que si han segut veus molt importants les que han proposat, en més o manco exit, diferents estructures i propostes comarcals.

Pensant que la comarca no és una altra cosa que una sèrie de pobles entre els quals hi ha una estreta relació, hem de tindre en compte que és convenient que siguen lo suficientment homogènies (per qüestions lingüístiques, també d'accessibilitat, etc...) i chicotetes per tal de que siguen efectives. Comarques excessivament grans supondria noves identitats (de l'unio de les dos riberes, riberencs; de l'unio de les comarques del Maestrat, maestralencs...), i comarques en les que conviurién varies llengües supondria, de facto, la divisió en dos subcomarques. Per tant, són opcions a descartar. El principi, per tant, és tindre un mapa de "àrees lingüístiques" per tal de començar a fer les comarques, ja que són el millor exemple d'influència, contacte i vinculació a nivell històric.

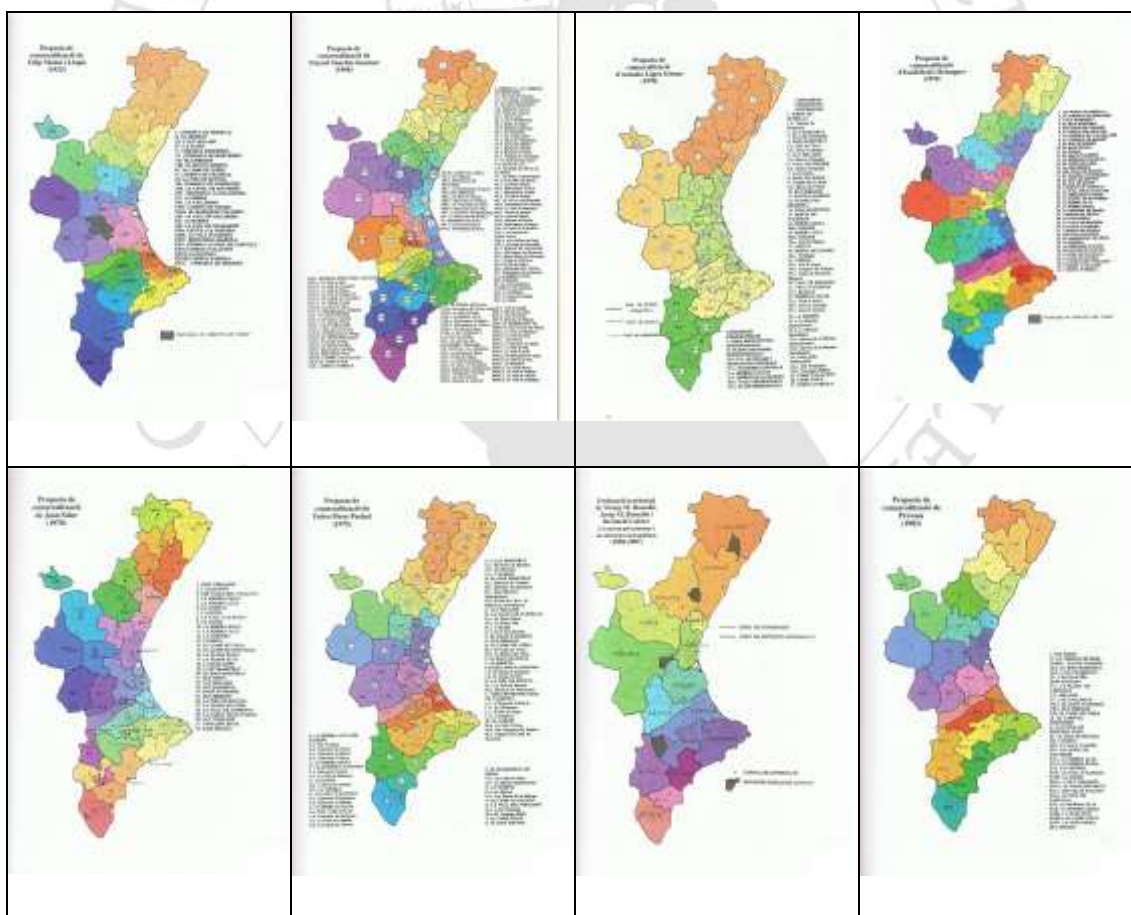
En el Regne de València conviuen dos llengües, que es dividixen en huit varietats dialectals diferents, sobre les que es presenta el següent mapa.

El mapa comarcal que millor plasma la realitat i que mes s'ajusta als criteris que hem exposat, sense dubte, el d'Emili Beüt i Belenguier (el qual hauriem de modificar en alguns casos concrets). Hi ha una gran quantitat de propostes: Felip Mateu Llopis (1933), Emili Beüt Belenguier (1934), Lluís Querol Rosso (1946), Vicent M. Rosselló (1964), Manuel Sanchis Guarner (1966), Antonio López Gómez (1970), Joan Soler Riber (1970) –resulta quant menys curiosa esta proposta, puix a pesar de que el seu autor no tenia cap estudi comarcal valencià fet, se li propongue que fera la comarcalisacio del territori valencià simplement perque era membre de l'Institut d'Estudis Catalans; la falta de criteri de la seua divisio queda patent quan en el simposium fet de cara a fer una comarcalisacio administrativa tots el criticaren per l'irrealitat de la seua proposta–, Pere Pérez Puchal (1979), Mª José Ribera Ortún i Bernardí Cabrer Borrás (1979), PREVASA (1981) i José Honrubia (1982). La major part d'elles proposen comarques tan grans i tan antihistoriques com les mateixes provincies, i son per tant rebujables. Hi ha intents lloables com el de Prevasa (*Promociones Economicas Valencianas SA*, format basicament per economistes) que intentà una conjugacio de totes les variants possibles, tant econòmiques com fisiques i historiques, tal i com demostra el grossissim dossier i els estudis previs publicats previament a la seua proposta.

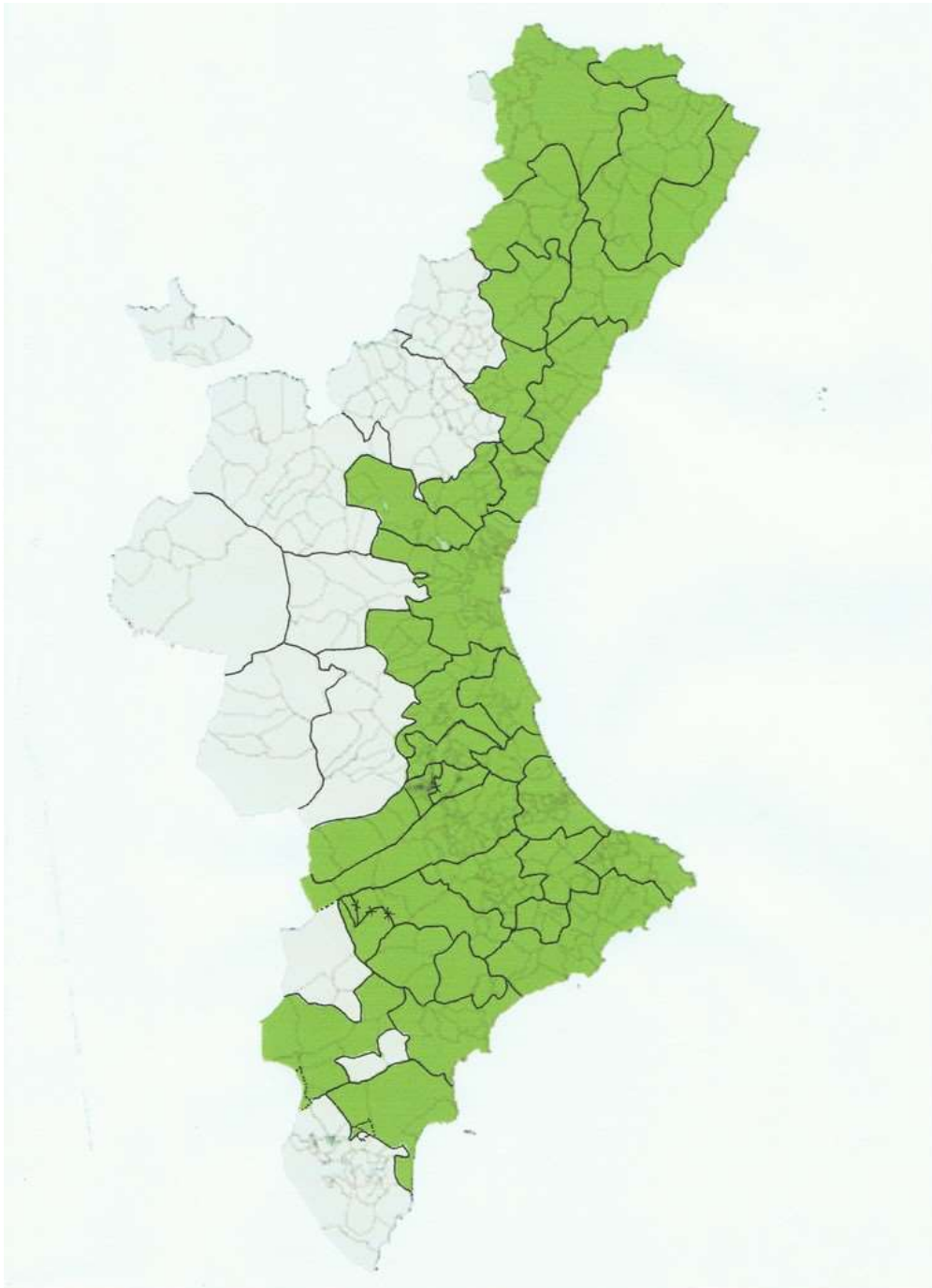
Tambe s'ha de dir que, posades en comu totes les propostes, hi ha moltes coincidencies en quant a extensio i territori de prou comarques, com son les mes externes i les historiques (Vall d'Ayora, Altipla, Els Serrans, Safor...)

A pesar de que les comarques d'Emili Beüt pareix que son les mes ajustades, tambe tenen errors, que es important senyalar i rectificar, ya que en algunes ocasions posa a municipis en comarques a on se parla un altre idioma o dialecte. Molt provablement, ho fa perque alguns

municipis son d'una complicada adscripció, o perquè encara no se tenien suficientment estudiades les línies isoglosses, i per tant, les delimitacions de les diferents varietats dialectals. Seria interessant també que algunes "supercomarques" que Emili Beüt proposen foren dividides, per raons que s'han explicat anteriorment.

S'aporta aquí el mapa de les comarques que es proposen, realitzat en base a les "comarques tradicionals d'Emili Beüt", però atenent als criteris senyalats, per lo que aquelles quedarien emmarcades en àrees superiors i identificades amb el llingüístic, i que nomenem: Maestralenc, Castellonenc, Apichat, Sursucronic, Alacanti, Serrà, Meridional i Panocho.

Maestralenc

La Tinença de Benifassa

La Pobla de Benifassa, Castell de Cabres, incloent Bel, actualment pedania del municipi de Rosell.

Els Ports

Morella, Forcall, Cinctorres, Portell, Castellfort, La Mata, La Todolella, Sorita, Olocau del Rey, Vallibona, Herbers, Villores, Palanques, Catí, Villafranca.

Els Plans del Maestrat

Vinaros, Benicarlo, Alcalá de Chivert, Peniscola, Santa Magdalena de Polpis.

Alt Maestrat

Benassal, Culla, Ares del Maestrat, La Torre d'En Besora, Vilar de Canes, Vistabella, Benafigs, Chodos.

Baix Maestrat

Calig, Sant Mateu, Traiguera, Rosell, Sant Jordi, Chert, Canet Lo Roig, Salzedella, La Jana, Cervera, Sant Rafel del Riu, Albocasser, Tirig, Les Coves de Vinroma, Vilanova d'Alcolea, La Torre d'En Domenech, Serratella, excloent "Bel", actual pedania de Rosell.

Castellonenc

L'Alcalaten

L'Alcora, Llucena, Atzeneta del Maestrat, Les Useres, Figueroles, Costur.

Mirabet

Oropesa, Torreblanca, Cabanes, La Vall d'Alba, Sant Joan de Moró, Vilafames, Bell Loch, Serra d'En Garceran, Pobla Tornesa.

Espadà

Ribesalbes, Onda, Tales, Suera, L'Alcudia de Veo, Aïn, Artana, Eslida, Alfondeguella, La Vall d'Uxo.

La Plana

Castello de la Plana, Almassora, Benicassim, Borriol, Vilarreal, Burriana (o Borriana), Bechi, Les Alqueries, Nules, Moncofa, La Vilavella, Chilches.

Apichat

Les Valls de Morvedre

Almenara, La Llosa, Quart de Les Valls, Quartell, Benavites, Faura, Benifairo de Les Valls, Canet d'En Berenguer, Sagunt.

La Calderona

Gilet, Estivella, Albalat de Tarongers, Algimia d'Alfara, Petrés, Algar, Torres Torres, Alfara de la Baronia, Segart, Olocau, Naquera, Serra.

El Camp de Turia

Casinos, Benissano, Llíria, La Pobla de Vallbona, Benaguasil, Betera, L'Elia, San Antonio de Benagéber, Domeño.

L'Horta

Valencia, Ribarroja, Vilamarchant, Burjassot, Alboraya, Moncada, Puçol, Massamagrell, Godella, Meliana, Tavernes Blanques, El Puig, Rafelbunyol, Almassera, La Pobla de Farnals, Foyos, Rocafort, Museros, Albalat dels Sorells, Albuixech, Bonrepos i Mirambell, Alfara del Patriarca, Vinalesa, Massalfassar, Venta d'Emperador, Torrent, Paterna, Mislata, Chirivella, Alaquas, Manises, Aldaya, Quart de Poblet, Picanya, Catarroja, Paiporta, Alfafar, Picassent, Silla, Albal, Benetusser, Sedavi, Alcasser, Massanassa, Beniparrell, Lloc Nou de la Corona, incloent El Perello, actualment pedania de Sueca.

La Vall dels Alcalans i el Marquesat

Montserrat, Catadau, Llombay, Montroy, Real, Toris, Alfarp.

La Ribera Mija

Alzira, Carlet, Alginet, Benifayo, L'Alcudia, Alberich, Guadassuar, Benimodo, Massalaves, Sumacarcer, Benimuslem, Almussafes, Sollana.

Sursucronic

La Ribera Alta

Benicull, Carcaixent, Vilanova de Castello, La Pobla Llarga, Manuel, Rafelguaraf, Carcer, Antella, Alcantera, Gavarda, Senyera, Enova, Beneixida, Sellent, Sant Joan d'Enova, Cotes.

La Ribera Baixa

Algemesi, Sueca, Cullera, Polinya, Albalat de la Ribera, Riola, Fortaleny, Corbera, Llauri, Favara, excloent El Perello, actualment pedania de Sueca.

La Valldigna

Simat, Benifairo de la Valldigna, Tavernes de la Valldigna, Barig.

La Safor

Gandia, Oliva, Xeresa, Bellreguard, Vilallonga, La Font d'En Carros, Daimus, Piles, Almoines, Miramar, Xeresa, Real de Gandia, Palma, Beniarjo, Benirredra, Rafelcofer, L'Alqueria de la Comtesa, Ador, Rotova, Potries, Palmera, Lloc Nou de Sant Jeroni, Alfuir, Benifla, Alquerieta de Guardamar, Almisera, Castellonet.

La Vall de Montesa

Moixent, Vallada, La Font de la Figuera, Montesa.

La Costera

Canals, L'Alcudia de Crespins, La Llosa de Ranes, Roglà i Corberà, Llanera, Novele, Cerdà, La Granja de La Costera, Torrella, Estubeny, Valles, Genoves, Xativa, Barcheta, Lloc Nou d'En Fenollet.

La Vall d'Albaida

Albaida, Ontinyent, Agullent, Ayelo de Malferit, Belgida, Beniganim, Lluchent, L'Olleria, Castello de Rugat (del Duc o de les Gerres), Quatretonda, Ayelo de Rugat, Alfarrasi, Atzeneta d'Albaida, Bellus, Beniajar, Benicolet, Benissuera, Benissoda, Bufali, Carricola, La Pobla del Duc (o de Rugat), Fontanars, Guadassequies, Montaverner, Montichelvo, Otos, Palomar, Pinet, Rafol de Salem, Rugat, Salem, Sant Pere, Terrateig, incloent La Safra, actualment pedania de Villena.

L'Alcoya

Beneixama, El Campet de Mirra, La Torre de les Maçanes, Alcoy, Penaguila, Benifallim, Banyeres, Bocarent, Biar, La Canyada de Biar.

La Foya de Castalla

Ibi, Castalla, Onil, Tibi.

El Comtat

Cocentaina, Muro, Beniarres, Benilloba, Planes, L'Orcha, Agres, L'Alqueria d'Asnar, Benimarfull, Alfafara, Gayanes, Gorga, Alcoleja, Alcosser, Benasau, Villeneta, Balones, Quatretondeta, Benimassot, Almudaina, Fageca, Benillup, Tollos, Famorca.

Pego i les Valls

Pego, Parcent, La Vall d'Alauar, La Vall de Gallinera, L'Atzuvia, Benigembla, Castell de Castells, La Vall d'Ebo, Vall d'Alcala, Murla.

El Marquesat

Denia, Xabia, Pedreguer, Ondara, Gata, El Poble Nou de Benitachell, Verger, Els Poblets, Beniarbeig, Benidoleig, Sanet i Negrals, Rafol d'Almunia, Sagra, Benimeli, Tormos, Orba.

La Marina

Benidorm, La Vila, Altea, L'Alfas, La Nucia, Callosa d'En Sarria, Finestrat, Polop, Relleu, Orcheta, Tarbena, Sella, Bolulla, Alcanali, Xalo, Lliber, Calp, Benissa, Senija, Teulada.

La Vall de Guadalest

Confrides, Beniarda, Guadalest, Benifato, Benimantell.

Alacanti**La Foya de Xixona**

Busot, Aigües, Xixona.

L'Alacanti

Alacant, Sant Vicent del Raspeig, El Campello, Sant Joan d'Alacant, Muchamel, Agost.

Les Valls del Vinalopo

Petrer, Novelda, Monover, El Pinos, Fondo de les Neus, La Romana de Tarafa, L'Alguenya, Fondo dels Frares, incloent Barbarroja actualment pedania d'Oriola.

Baix Vinalopo

Elig, Crevillent, Santa Pola, Guardamar, excloent San Felipe de Neri i El Realengo, actualment pedanies de Crevillent.

Serrà

Cuenca del Mijares

Arañuel, Argelita, Ayódar, Castillo de Villamalefa, Cirat, Cortes de Arenoso, Espadilla, Fanzara, Fuente la Reina, Fuentes de Ayódar, Ludiente, Montanejos, Montán, Puebla de Arenoso, Toga, Torralba del Pinar, Torrechiva, Vallat, Villahermosa, Villamalur, Villanueva de Viver, Zucaina, Cortes de Arenoso.

El Rio Palancia

Segorbe, Altura, Viver, Jérica, Soneja, Castellново, Navajas, Caudiel, Geldo, Sot de Ferrer, Bejís, Chóvar, Azuébar, Algimia de Almonacid, El Toro, Teresa, Vall de Almonacid, Almedíjar, Torás, Gaibiel, Benafer, Barracas, Pina de Montalgrao, Matet, Sacañet, Pavías, Higueras, Marines, Gátova.

Los Serranos

Alcublas, Alpuente, Andilla, Aras de los Olmos, Benagéber, Bugarra, Calles, Chelva, Chulilla, Gestalgar, Higuieruelas, La Yesa, Losa del Obispo, Pedralba, Sot de Chera, Titaguas, Tuéjar, Villar del Arzobispo, Chera, Sinarcas.

Rincón de Ademuz

Ademuz, Torrebaja, Casas Bajas, Castielfabib, Casas Altas, Vallanca, Puebla de San Miguel.

Hoya de Buñol

Chiva, Buñol, Cheste, Godelleta, Yátova, Siete Aguas, Macastre, Alborache, Dos Aguas, Loriguilla.

Canal de Navarres

Enguera, Navarrés, Chella, Anna, Bolbaite, Quesa, Bicorp, Millares, Tous.

Meridional

El Altiplano

Requena, Utiel, Venta del Moro, Camporrobles, Caudete de las Fuentes, Fuenterrobles, Villargordo del Cabriel.

Valle de Cofrentes

Ayora, Jalance, Cofrentes, Cortes de Pallás, Jarafuel, Teresa de Cofrentes, Zarra.

Panocho

Alto Vinalopo

Villena, Sax, Salinas, Elda, excloent La Safra, actualment pedania de Villena.

Medio Vinalopo

Aspe, Monforte.

La Vega Baja

Torrevieja, Orihuela, Pilar de la Horadada, Rojales, Almoradí, Callosa de Segura, Albaterra, San Fulgencio, Catral, San Miguel de Salinas, Redován, Dolores, Bigastro, Cox, Benejúzar, Los Montesinos, Rafal, Benijófar, Algorfa, Formentera, Granja de Rocamora, Jacarilla, Daya Nueva,

Benferri, San Isidro, Daya Vieja, excloent Barbarroja, actualment pedania d'Oriola i incloent San Felipe de Neri i El Realengo, actualment pedanies de Crevillent

A pesar de que les comarques que dissenyà el membre de l'Institut d'Estudis Catalans Joan Soler son les mes esteses i les oficialisades per la Generalitat Valenciana, per tal de que un autentic mapa comarcal valencià tinguera exit seria interessant que se recolzara en aquelles comarques naturals que, no sent oficials, son sentides pel poble com a tals, com per eixemple la Vall dels Alcalans, la Valldigna o la Vall de Guadalest, per citar-ne algunes.

Valencia ciutat, al ser una gran urbs des de fa sigles, ha tengut sempre una important area d'influencia. Açò tambe ha contribuït a que se desenrollaren importants poblacions al seu entorn. Pero nos trobem en el fet de que esta comarca natural, com es l'Horta de Valencia, hajam de subdividir-la, ya que te mes d'un millo d'habitants. Per tant la dividirem en nort, oest, sur i ciutat, encara que seria desijable fer un atra divisio administrativa, que constituïria la franja que conformen els nucleus de poblacio que hi ha entre l'Albufera i la mar; actualment tots estos nucleus son pedanies de Valencia ciutat o de Sueca.

3. Qüestions sobre toponimia

El pancatalanisme, sabedor de la complicada situacio territorial valenciana, te l'intencio de que en l'hipotetic cas de conseguir que la nostra patria se diguera *Païs Valencià*, per tal de separar els del Cap i Casal dels del restant del regne, els de la capital seran valencians i els demes *paisvalencs*. Seria interessant, tal i com feren els valencianistes de principis de segle, que per a diferenciar els valencians del Cap i Casal, el seu gentilici fora el de "valentins", per l'antic nom de la ciutat (Valentia), i el gentilici de tots fora el de "valencians", ya que des de la seua existencia com a entitat des de l'etapa visigoda hem sigut valencians. En l'actualitat un ciutada de Monover es monoveri, alacanti i valencià, mentres que un de Valencia ciutat es nomes valencià; aplicant la senzilla recepta que es propon, un ciutada de Benidorm seria benidormer i valencià, un d'Oliva seria oliver i valencià, un de Borriana seria borrianenc i valencià, i un de Valencia ciutat seria valenti i valencià.

El fet de que el nom de Valencia faça referencia a la ciutat i al Regne no fon discutit mai pels nostres classics ya que, fins a l'arribada de la provincialisacio, quan se parlava de tot el territori s'utilisava "Regne de Valencia" en els ambits formals i de "Valencia" en els informals, mentres que quan se parlava de la capital sempre s'escrivia "Valencia ciutat" oficialment i "Cap i Casal" popularment. Pero direm "Valencia ciutat" i no "ciutat de Valencia", perque hi ha moltes ciutats, "ciutat d'Alzira", "ciutat de Vinaros"... , pero es absurd parlar de "Alzira ciutat", perque no hi ha una "Alzira no ciutat", cosa que no ocorre en Valencia. Per tant quan diem "Valencia ciutat", estem dient que hi ha una "Valencia no ciutat", que en este cas es tot el Regne, i d'una manera indirecta estem recolzant la seua capitalitat. Ademes el terme "ciutat de Valencia" es imprecis, ya que Manises tambe es una ciutat de Valencia, Bocairent tambe es una ciutat de Valencia. Estaria be seguir el seu eixemple per tal de no confondre i usar el terme "Valencia ciutat". Pero l'intencio que se busca al variar el nostre vocabulari tradicional, especialment la nostra toponimia, no acaba aci.

La practica habitual, quan dos localitats d'un territori tenien el mateix toponim, era incorporar un *cognomen*, per eixemple Canet d'En Berenguer i Canet lo Roig. Nomes uns poquets municipis tenen *cognomen* per qüestions historiques, com per eixemple Alcala de Chivert o Sant Vicent del Raspeig.

Posteriorment a la desfeta d'Almansa, la castellanisacio de la toponimia va ser total, pero no va ser fins a les darrerries del segle XIX quan s'escomencen a introduir *cognomens* en els

toponims valencians per a no confondre'ls en poblacions castellanes, ya que a tots els efectes erem castellans, i aixina L'Alfas passa a ser *Alfaz del Pino*, per posar un eixemple. El 2 de juliol de 1916 se publicà un decret per tal d'evitar la *lamentable confusión originada por el hecho de existir entre los 9.266 ayuntamientos que constituyen la Nación, más de 1.020 con idénticos nombres*. Entre els criteris se parlava de *procurar no alterar los nombres de las poblaciones con más entidad*. A partir d'este moment multitud de municipis veuen alterat el seu historic toponim en un clar esperit centralisador: de Gata a Gata de Gorgos, de Alcantera a Alcàntara del Júcar, de La Mata a La Mata de Morella...

En l'arribada de la democràcia s'obri la porta a recuperar l'original toponimia valenciana, pero en conte d'aço se catalanisà brutalment i Chilches passa a ser *Xilxes*, Benifayo ara es *Benifaio* o Bechi ara es *Betxi*. ¡Els noms dels pobles valencians s'han convertit en impronunciables per als propis valencians! Pero no contents en aço, en una flagrant violacio de la llegislacio, s'incorporen *cognomens* als nostres toponims per a que no coincidixquen en els de Catalunya, en una clarissima visio imperialista. Ribarroja ara es *Riba-roja* del Túria perque existix una Ribarroja de l'Ebre, o Banyeres, que ara se denomina *Banyeres de Mariola* per l'existencia de Banyeres del Penedès.

En el llibre *Toponimia. Noms del pobles valencians* (ISBN 84-505-0429-5) publicat en 1984, editat per la "nostra" Generalitat, apareixen els nous noms, al mes pur estil orwelia, a on podem trobar perles com *Torrent de l'Horta*, *Bell-lloc de Benifaixons*, *Sallent de Xàtiva* o *Montserrat d'Alcalà*.

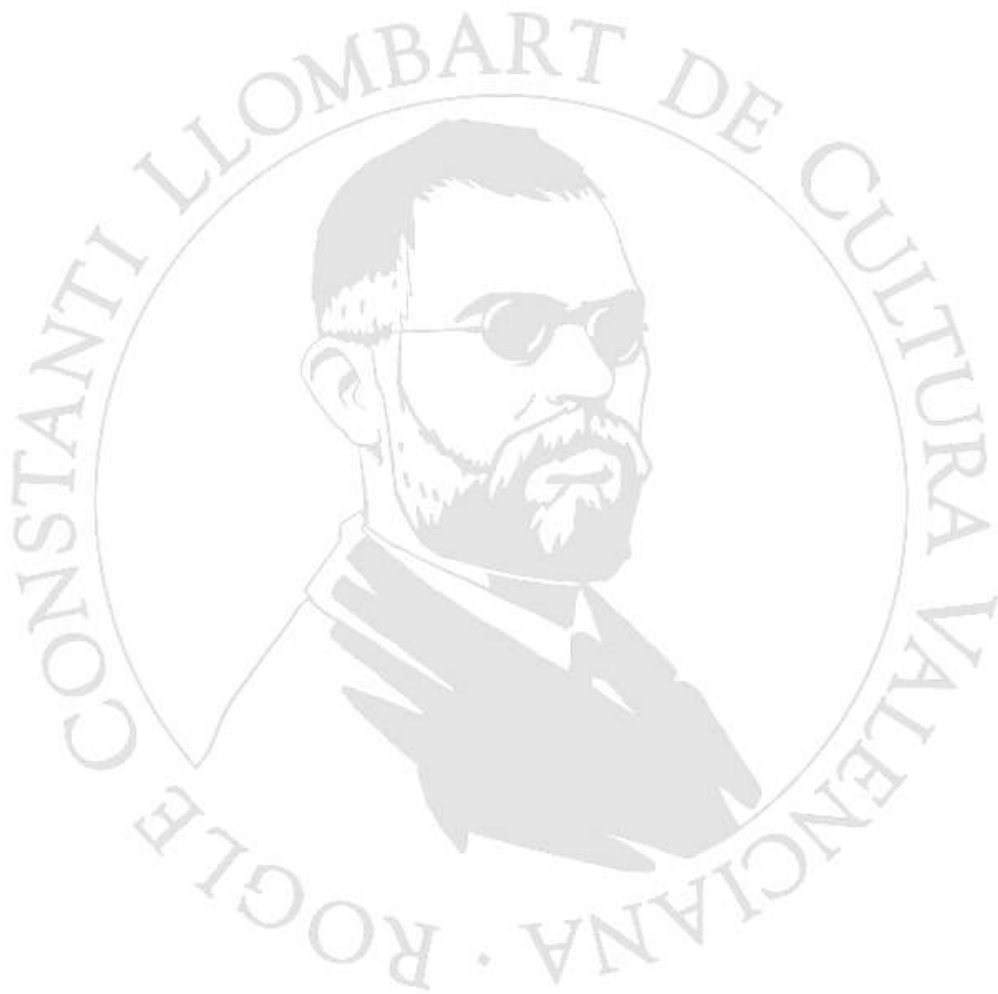
Adjunte un llistat dels unics municipis valencians que haurien de dur cognomen per les raons que he comentat abans: Ayelo de Malferit, Ayelo de Rugat, Albalat de la Ribera, Albalat dels Sorells, Albalat dels Tarongers, L'Alcudia de Crespins, Alcudia de Veo, Alfara de la Baronia, Alfara del Patriarca, Algimia d'Alfara, Algimia d'Almonacit, L'Alqueria d'Asnar, L'Alqueria de la Comtesa, Aras de los Olmos, Ares del Maestrat, Atzeneta d'Albaida, Atzeneta del Maestrat, Benifairo de la Valldigna, Benifairo de les Valls, Callosa de Segura, Callosa d'En Sarria, Canet d'En Berenguer, Canet lo Roig, Casas Altas, Casas Bajas, Castell de Cabres, Castell de Castells, Castell de Guadalest, Castillo de Villamalefa, Castello de la Plana, Castello de Rugat, Cortes de Arenoso, Cortes de Pallás, Daya Nueva, Daya Vieja, Fondó de les Neus, Hondón de los Frailes, La Font de la Figuera, La Font d'En Carros, Fuente la Reina, Fuentes de Ayódar, La Granja de la Costera, Granja de Rocamora, Guardamar de la Safor, Guardamar del Segura, Llocnou de la Corona, Llocnou de Sant Jeroni, Llocnou d'En Fenollet, La Llosa, Llosa de Ranes, Losa del Obispo, Olocau, Olocau del Rey, La Pobla de Benifassa, La Pobla de Farnals, La Pobla de Vallbona, La Pobla del Duc, La Pobla Llarga, La Pobla Tornesa, Puebla de Arenoso, Puebla de San Miguel, Quart de les Valls, Quart de Poblet, Rafol d'Almunia, Rafol de Salem, Real (de Montroy), Real de Gandia, Sant Joan d'Alacant, Sant Joan de Moró, Serra, Serra d'En Garceran, Sot de Chera, Sot de Ferrer, Tavernes Blanques, Tavernes de Valldigna, Teresa, Teresa de Cofrentes, La Torre de les Maçanes, Torre d'En Besora, Torre d'En Domenech, Vall d'Alba, La Vall d'Alcala, Vall d'Almonessir, Vall de Gallinera, La Vall de Laguar, La Vall d'Ebo, La Vall d'Uxo, Vilanova d'Alcolea, Vilanova de Castello, Villanueva de Viver.

Haurem de conservar els noms composts de municipis quan siguen historics, adjunte un llistat: Alcala de Chivert, El Campet de Mirra, Les Coves de Vinroma, Pilar de la Horadada, Poble Nou de Benitachell, La Romana de Tarafa, San Antonio de Benagéber, Sant Rafel del Riu, Sant Vicent del Raspeig, Santa Magdalena de Polpis, Sierra Engarcerán, Venta del Moro, Vilar de Canes, Villar del Arzobispo, Villargordo del Cabriel.

I en aquells municipis a on hi ha diversos noms que historicament son acceptables, donar-li a la gent la possibilitat d'elegir, com Burriana/Borriana, Pobla del Duc/Rugat, o Castello del Duc/Rugat/Gerres. No aixina en Vilanova de Castello, que alguns volen canviar per Castello de la Ribera, ya que este ultim es un nom inventat i sense historia ni tradicio.

La fi d'este treball es que servixca per a conscienciar als valencians en general de la necessitat de potenciar la comarcalisacio i que aprofite per a obrir un debat sobre quín es el mapa comarcal mes adequat i quínes les mides per a que la nostra terra, el Regne de Valencia, s'estructure comarcalment.

Torrent, giner de 2015

Bibliografia

- AMADEU ÀRIAS, Juli. *Traçat territorial valencià per al segle XXI*. Lo Rat Penat. ISBN 84-89069-84-0.
- BAÑÓN, Andreu. *Capdet: Un robo historic*. Gom Llibres. ISBN 846117271-X.
- BEÜT I BELENGUER, Emili. *Geografia elemental del Regne de València*. Edicions Marí Montañana. ISBN 84-400-5386-X.
- BUTRAGUEÑO, Jesús. "El mapa escondido; las lenguas de España". Boletín AGE nº 34.
 _____ "Geografia lingüística d'Espanya. Treballs de la Societat Catalana de Geografia" nº 43.
- CABANES, D., FERRER, R. i HERRERO, A. *Documentos y datos para un estudio toponímico de la Región Valenciana*. ISBN 84-300-4440-X.
- CASANOVA, Emili. "La frontera lingüística castellano-catalana en el País Valenciano". Revista de Filología Románica. ISSN 0212-999X.
- CASTELLANO AROLAS, Miquel. *L'Administració territorial valenciana*. Lo Rat Penat. ISBN 84-89069-08-5.
- FERRER MALLOL, Maria Teresa. *Los castillos de la frontera meridional valenciana del siglo XIV*. Departamento de Estudios Medievales CSIC.
- GARRIDO I VALLS, Josep David. *Jaume I i el Regne de Murcia*. Rafael Dalmau editor. ISBN 9-788423-205172.
 _____ *La conquista del sud valencià i Murcia per Jaume II*. Rafael Dalmau editor. ISBN 84-232-0645-9.
- *Geographica. El hombre y la tierra*. Plaza & Janes. ISBN 84-01-60601-2.
- GIMENO JUAN, Manuel. *Introducción a la dialectología. Els dialectes valencians*. Lo Rat Penat. ISBN 84-89069-21-2.
- GÓMEZ ORTÍN, Francisco. *El dialecto de Murcia y sus variedades*.
- GUINOT, Enric. *Els límits del Regne*. Colecció Politecnica. ISBN 84-7822-150-6.
- JUAN FENOLLAR, R. *La qüestió comarcal*. Institució "Alfons El Magnanim". Diputació Provincial de València. ISBN 84-500-4545-2.
- LÓPEZ GÓMEZ, A. *Geografía de les terres valencianes*. Edicions 3i4. Colecció: Papers bàsics. ISBN 84-85.211-49-9.
 _____ *Croquis y mapas del Reino de Valencia de López y Cavanilles*. Cuadernos de Geografía nº62.
- Ministerio de Administraciones Públicas. *Variaciones de los municipios de España desde 1842*. NIPO 326-08-017-8.
- Ministerio de Política Territorial. *Estudio sobre el Registro de Entidades Locales*. NIPO 830-09-002-3.
- MONTOYA ABAD, Brauli. *La interferència lingüística al sud valencià*. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència. ISBN 84-7579-975-2.
- MORENO MORENO, Juli. *Geografía de Valencia*. Lo Rat Penat. ISBN 84-89069-50-6.
- RAMOS, Vicente. *Pancatalanismo entre valencianos*. Quiles Publicaciones. ISBN 84-40-4815-7.
- RECIO ALFARO, Carles. *La Reforma Valenciana*. Associació Cultural Castell dels Sorells. ISBN 84-609-1541-7.

- _____ *Valencia, historia de una nacionalidad*. Carena Edicions. ISBN 84-87 398-02-2.
- ROSSELLÓ VERGER, Vicente M. *Ensayo de una división comarcal de la provincia de Alicante*. nº 1 ISSN 0210-086X. Pags 157-177.
- _____ *Division comarcal de la provincia de Murcia*.
- _____ *R.I.Burns i la frontera valenciana del segle XIII*.
- SANCHIS GUARNER, Manuel. *La frontera lingüística en las provincias de Alicante y Murcia*. nº 13. ISSN 0210-086X. Pags 15-29.
- SOLER CARNICER, José. *Nuestras tierras*. Vicent García Editores. ISBN 84-85094-44-1.
- VENDRELL MATOSES, Salvador. *Iniciacio al valencianisme*. Lo Rat Penat. ISBN 84-89069-46-8.
- VV.AA. *Historia del Pueblo Valenciano*. Levante-EMV. ISBN 84-404-3763-3.
- VV.AA. *Gran Enciclopedia de la Comunidad Valenciana*. Levante-EMV. ISBN 84-87502-52-0.
- VV.AA. *Debats sobre la comarcalització al País Valencià (I i II)*. Excma. Diputació de València. ISBN 84-500-5281-5.
- VV.AA. *Documentos y datos para un estudio toponímico de la Región Valenciana*. Artes Gráficas Ferrando. ISBN 84-300-4440-X.
- VV.AA. *El fracàs de la mancomunitat al País Valencià*. Diputació Provincial de València. ISBN 84-505-1409-6.
- VV.AA. *Geografía de les comarques valencianes*. Foro Ediciones. ISBN 84-8186-035-2.
- VV.AA. *Nomenclàtor Geogràfic del País Valencià*. Promocions Culturals, S.A. (No consta ISBN).
- VV.AA. *Reconocimiento territorial de la Comunidad Autónoma Valenciana*. Promociones Economicas Valencianas. ISBN Exento.
- VV.AA. *Temes teòrics*. Tandem edicions. ISBN 84-8131-051-4.